

**Έκθεση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής για την Εγκληματικότητα για το θέμα
που τιτλοφορείται «Πορνεία-σωματεμπόριο»**

Παρόντες:

Κώστας Παπακώστας, πρόεδρος Ζαχαρίας Ζαχαρίου

Κίκης Γιάγκου Ανδρέας Αγγελίδης

Άγις Αγαπίου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή για την Εγκληματικότητα μελέτησε το πιο πάνω θέμα σε μεγάλο αριθμό συνεδριών της, που πραγματοποιήθηκαν στο διάστημα μεταξύ 13^{ης} Μαρτίου 2003 και 11^{ης} Μαΐου 2005. Ακολουθως η επιτροπή σε δύο συνεδρίες της, που πραγματοποιήθηκαν στις 11 και 15 Ιουνίου 2005, συζήτησε και ενέκρινε το σχέδιο της παρούσας έκθεσης. Στο στάδιο της μελέτης του υπό αναφορά θέματος κλήθηκαν και κατέθεσαν τις θέσεις και απόψεις τους ενώπιον της επιτροπής ο Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως κ. Δώρος Θεοδώρου, ο Υπουργός Εσωτερικών κ. Ανδρέας Χρίστου, ο Βοηθός Αρχηγός Επιχειρήσεων Αστυνομίας¹ και άλλοι εκπρόσωποι της αστυνομίας, η Λειτουργός Μετανάστευσης, εκπρόσωποι της Μονάδας Καταπολέμησης Αδικημάτων Συγκάλυψης (ΜΟΚΑΣ) και της Ομάδας Εμπειρογνωμόνων για το Συντονισμό των Ενεργειών για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Προσώπων και της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Ανηλίκων. Κλήθηκαν επίσης και παρέστησαν εκπρόσωποι του Υπουργείου Εξωτερικών, του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και ο διευθυντής του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων.

¹ Τέως Βοηθός Αρχηγός Επιχειρήσεων Αστυνομίας κ. Σωτήρης Χαραλάμπους.

Το πιο πάνω θέμα συγκαταλέγεται στην Γ΄ Ενότητα θεμάτων της επιτροπής με τον τίτλο “Σοβαρό Έγκλημα” και στα πλαίσια της εξέτασής του συζητήθηκαν επίσης άλλες ειδικότερες πτυχές αυτού. Η πρώτη ειδική πτυχή αφορά την ετήσια έκθεση των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής (ΗΠΑ) για τη σωματεμπορία και τη σεξουαλική εκμετάλλευση γυναικών για το 2004, στην οποία γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην Κύπρο, καθώς και την ενδιάμεση έκθεση για το ίδιο θέμα του ίδιου υπουργείου για το 2005. Η άλλη ειδική πτυχή αφορά τον έλεγχο των οικονομικών και ιδιοκτητών καμπαρέ ως μέτρο πάταξης των υπό συζήτηση φαινομένων.

Σημειώνεται ότι το όλο θέμα συζητήθηκε από την επιτροπή σε δύο φάσεις, από τις οποίες η πρώτη καταλαμβάνει την περίοδο από 23 Μαρτίου 2003 μέχρι 6 Ιουλίου 2004 και η επόμενη το δεύτερο εξάμηνο του 2005.

Υποστηρίζοντας τη συμπερίληψη του υπό αναφορά θέματος στην ενότητα συζήτησης θεμάτων που αφορά το σοβαρό έγκλημα, ο πρόεδρος της επιτροπής κ. Κώστας Παπακώστας δήλωσε ότι, ναι μεν η εκούσια εκπόρνευση αυτή καθαυτή δεν αποτελεί, βάσει του ισχύοντος ποινικού κώδικα, παράνομη δραστηριότητα, υφίσταται όμως μία σειρά άλλων αξιόποινων πράξεων, όπως είναι η προαγωγή στην πορνεία, το αποζήν από κέρδη πορνείας, αλλά και νέες μορφές πορνείας που ενδεχόμενα να συνιστούν επίσης αξιόποινες πράξεις βάσει διεθνών και άλλων συμβάσεων, που ως νέα φαινόμενα πρέπει να διερευνηθεί σε ποιο βαθμό επηρεάζουν την Κύπρο. Συναφώς, επεσήμανε ότι μέσα από τη συζήτηση πρέπει να διαφανεί σε ποιο βαθμό και έκταση υπάρχει πρόβλημα, καθότι διάφοροι κύκλοι τόσο εντός όσο και εκτός Κύπρου εκμεταλλεύονται το ασαφές και θολό στο θέμα αυτό τοπίο, διασύροντας την Κύπρο διεθνώς. Τέλος, ο πρόεδρος της επιτροπής ζήτησε τη διερεύνηση του θέματος σε συσχέτισμό με το ενδεχόμενο διενέργειας μέσω της Κύπρου σωματεμπορίας, γνωστής ως “trafficking”, και πιο ειδικά της εκμετάλλευσης

αλλοδαπών γυναικών που εισέρχονται στην Κύπρο, για να εργαστούν ως καλλιτέχνιδες.

Α΄ ΦΑΣΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ

(Καλύπτει τη χρονική περίοδο συζήτησης από το Μάρτιο του 2003 μέχρι τον Ιούλιο του 2004.)

Γενική πτυχή

Θέσεις και απόψεις των αρμοδίων

Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως

Ο Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως κατέθεσε την άποψή του ενώπιον της επιτροπής σε διάφορα στάδια της όλης διαδικασίας, τόσο κατά την έναρξη της συζήτησης του πιο πάνω θέματος όσο και μεταγενέστερα, διαγράφοντας τις προεκτάσεις του ζητήματος και των εντυπώσεων που υπάρχουν σε διάφορους κύκλους του εξωτερικού για την πορνεία στην Κύπρο.

Συναφώς, έκανε αναφορά σε έκθεση² της Επιτρόπου Διοικήσεως, στην οποία αναφέρεται ότι η Κύπρος αποτελεί κέντρο πορνείας, ότι οι γυναίκες εκδίδονται επί συστηματικής βάσεως και ότι επί της ίδιας βάσεως γίνεται εκμετάλλευση αλλοδαπών (bar maids) που απασχολούνται σε μπιραρίες και άλλα μουσικοχορευτικά κέντρα.

Παράλληλα, τόνισε ότι επικρατεί η εντύπωση, όπως αυτή διερμηνεύεται μέσω διάφορων δημοσιευμάτων στον ξένο τύπο, ότι στην Κύπρο η πορνεία ανθεί.

Σύμφωνα με τον ίδιο υπουργό, το θέμα είχε εγερθεί από τον εκλιπόντα πρώην βουλευτή Ρένο Πρέντζα, ο οποίος είχε κατ' επανάληψη επιστήσει την προσοχή στο ότι κατά καιρούς είχαν παρουσιασθεί σε ολλανδικές εφημερίδες δημοσιεύματα, τα οποία τόνιζαν ότι η Κύπρος αποτελεί κέντρο διακίνησης γυναικών.

² Αυτεπάγγελτη έρευνα της Επιτρόπου Διοικήσεως ως προς το καθεστώς εισόδου και εργασίας αλλοδαπών γυναικών με την ιδιότητα της καλλιτέχνιδας. Λευκωσία, 24 Νοεμβρίου 2003.

Τέλος, ο αρμόδιος υπουργός έκανε αναφορά στον Επίτροπο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης³, ο οποίος σε διάφορες επισκέψεις του στην Κύπρο είχε εκφράσει κατάπληξη για τον πολύ μεγάλο, αναλογικά, αριθμό καλλιτέχνιδων που εργάζονται στην Κύπρο σε σχέση με τον πληθυσμό και τα λειτουργούντα κέντρα αναψυχής και ο οποίος προέβη σε συγκεκριμένες εισηγήσεις για περιορισμό του φαινομένου.

Καταθέτοντας, ειδικότερα, τις απόψεις του για το υπό εξέταση θέμα, ο αρμόδιος υπουργός επικεντρώθηκε στα ακόλουθα:

1. Το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο είναι ανεπαρκές και το όλο σύστημα λειτουργεί μόνο με βάση τις εκάστοτε λαμβανόμενες αποφάσεις του Λειτουργού Μετανάστευσης.
2. Η πορνεία ανθεί στην κατεχόμενη περιοχή της Κύπρου.
3. Εντοπίσθηκε ιστοσελίδα στο διαδίκτυο στην οποία διαφημίζεται προσφορά υπηρεσιών πορνείας.

Μετά από διακριτική έρευνα διαπιστώθηκε ότι οι υπηρεσίες αυτές προσφέρονται σε ξενοδοχεία πολυτελείας με υψηλό αντίτιμο ανά ώρα, παρατηρείται δε μεγάλη ζήτηση από Κυπρίους.

Καταθέτοντας τα μέτρα προς αντιμετώπιση των πιο πάνω και άλλων συναφών φαινομένων ο αρμόδιος υπουργός, στο δεδομένο χρόνο κατάθεσης των θέσεων του ενώπιον της επιτροπής, δήλωσε τα ακόλουθα:

1. Διασφαλίζεται ότι τα διαβατήρια των αλλοδαπών καλλιτέχνιδων (τα οποία συνήθως κατακρατούνταν από τους εργοδότες τους) θα βρίσκονται στην κατοχή των ίδιων των καλλιτέχνιδων.
2. Διενεργείται έφοδος και έλεγχος στους τόπους διαμονής των καλλιτέχνιδων κατόπιν συγκαταθέσεως των ιδίων.

³ Gil Robles.

3. Διασφαλίζεται ότι ο ελεύθερος χρόνος των καλλιτέχνιδων θα χρησιμοποιείται από τις ίδιες, κατά τον τρόπο που εκείνες αποφασίζουν χωρίς να δίνουν λόγο στον εργοδότη τους.
4. Ενθαρρύνονται οι καλλιτέχνιδες στο να προσέρχονται στις αρμόδιες αρχές και να καταθέτουν τα παράπονά τους.
5. Έχει επιβληθεί στους εργοδότες η υποχρέωση άμεσου επαναπατρισμού των καλλιτέχνιδων με έξοδα των ίδιων των εργοδοτών, όταν και εφόσον αυτές επιθυμούν να εγκαταλείψουν την Κύπρο.
6. Λαμβάνονται μέτρα για τη βελτίωση της ζωής των αλλοδαπών καλλιτέχνιδων και ελέγχονται τα συμβόλαια εργοδότησής τους, για να διαπιστωθεί κατά πόσο έχουν πράγματι αποφοιτήσει από καλλιτεχνικές σχολές και ότι έχουν διπλώματα ή άλλα αποδεικτικά στοιχεία, ώστε να διασφαλίζεται ότι οι σκοποί για τους οποίους δηλώνουν ότι έρχονται στην Κύπρο πράγματι εξυπηρετούνται.
7. Για να παταχθεί η πορνεία, θα πρέπει να υπάρξουν καταγγελίες, γεγονός που θα υποβοηθήσει στη σωστή διερεύνηση.

Ο ίδιος υπουργός απέρριψε κατηγορηματικά τη θέση ότι είναι δυνατό να γίνεται “trafficking” στην Κύπρο και διαφώνησε κάθετα με τις θέσεις της Επιτρόπου Διοικήσεως, όπως αυτές σχολιάζονται στη σχετική της έκθεση. Συναφώς, απέρριψε οποιουσδήποτε συναφείς ισχυρισμούς, δηλώνοντας κατηγορηματικά ότι δεν υφίσταται στην Κύπρο “νόμιμη” εμπορία γυναικών.

Αστυνομία

Οι εκπρόσωποι της αστυνομίας, καταθέτοντας τις απόψεις τους σε διάφορα στάδια της όλης διαδικασίας, περιέγραψαν τα πρακτικά μέτρα που λαμβάνονται προς αντιμετώπιση της κατάστασης, δηλώνοντας τα ακόλουθα:

1. Έχει αποφασιστεί η τακτική της απρόοπτης επίσκεψης σε διάφορες επαρχίες, π.χ. από τη Λευκωσία μέλη της δύναμης μεταβαίνουν στην Πάφο για έλεγχο και για απρόοπτες εφόδους. Συναφώς, έγιναν επιχειρήσεις ελέγχου στους τόπους διαμονής των καλλιτέχνιδων και καμία καλλιτέχνιδα δεν παραπονέθηκε ποτέ ότι κρατήθηκε ως όμηρος.
2. Με την άφιξη των καλλιτέχνιδων στην Κύπρο, η Υπηρεσία Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως ενημερώνει τις καλλιτέχνιδες για τα δικαιώματά τους. Συναφώς, από την 1η Ιανουαρίου 2004 έχουν κλιμακωθεί οι επισκέψεις στους χώρους εργασίας τους, όπου και τους παρέχεται το δικαίωμα να πουν τα παράπονά τους. Υπάρχει όμως πρόβλημα ελεύθερης κατάθεσης, αφού κάθε καμπαρέ έχει εγκαταστήσει κρυφές κάμερες, έτσι που, μόλις εισέλθει η αστυνομία, να δίδονται προειδοποιήσεις. Υπάρχουν επίσης τα λεγόμενα “private”, που χωρίζονται με κουρτίνες, όπου διεξάγεται πορνεία.
3. Όσον αφορά την αμοιβή των καλλιτέχνιδων, οι εργοδότες έχουν υποχρεωθεί να την καταθέτουν σε ειδικούς λογαριασμούς, ώστε να αποκλείεται το ενδεχόμενο να παρακρατείται και να μη δίδεται σ’ αυτές.

Συναφώς, εκ μέρους της αστυνομίας κατατέθηκε ενώπιον της επιτροπής εμπιστευτική έκθεση με τίτλο “Εμπορία προσώπων”⁴. Στην εν λόγω έκθεση περιλαμβάνονται στατιστικά στοιχεία που αφορούν τα αδικήματα της μαστροπείας, του αποζήν από κέρδη της πορνείας, της διατήρησης οίκου ανοχής, της προαγωγής, της διαφθοράς γυναικών με απειλές, της άσεμνης πράξης κ.ά. (για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 1999 μέχρι τον Ιούλιο του 2004).

Σημειώνεται ότι στην εν λόγω έκθεση περιλαμβάνονται ορισμένα στοιχεία που κρίθηκε ότι μπορούν να δημοσιοποιηθούν, ως ακολούθως:

⁴ Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως-Αρχηγείο Αστυνομίας-Τμήμα Γ'-Γραφείο Καταπολέμησης της Εμπορίας Προσώπων-6 Ιουλίου 2004.

Με βάση τα στατιστικά στοιχεία που διατηρεί η Υπηρεσία Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως, στην Κύπρο υπάρχουν συνολικά 1 014 καλλιτέχνιδες, 80 καμπαρέ και 35 μουσικοχορευτικά κέντρα.

Άλλοι τομείς όπου επιτρέπεται η εργοδότηση αλλοδαπών γυναικών είναι οι μπιραρίες, όπου αυτές εργάζονται ως σερβιτόρες. Σήμερα λειτουργούν στην Κύπρο 801 μπιραρίες, στις οποίες εργοδοτούνται 1 602 αλλοδαπές.

Από την ίδια έκθεση εξάγεται ότι κατά τη διάρκεια της περιόδου από 1η Ιανουαρίου 1999 έως 23 Ιουνίου 2004 εξετάστηκαν από την αστυνομία συνολικά 100 υποθέσεις αδικημάτων εκπόρνευσης γυναικών. Σύμφωνα με την ίδια έκθεση, για να γίνει αποδεκτή μια υπόθεση και να καταδικαστεί άτομο με βάση τη νομοθεσία που αφορά τη μαστροπεία και άλλα συναφή αδικήματα, χρειάζεται πάντα ενισχυτική μαρτυρία και αυτό καθιστά την απόδειξη τέτοιων υποθέσεων πολύ δύσκολη.

Τέλος, από την ίδια έκθεση προκύπτουν τα ακόλουθα:

Στις 26 Απριλίου 2004, έπειτα από οδηγίες του Αρχηγού Αστυνομίας, άρχισε στο Τμήμα Γ΄ του Αρχηγείου Αστυνομίας, υπό την εποπτεία του Βοηθού Αρχηγού Επιχειρήσεων, η λειτουργία του Γραφείου Καταπολέμησης Εμπορίας Προσώπων. Το εν λόγω γραφείο συστάθηκε και λειτουργεί για τους ακόλουθους σκοπούς:

1. Συλλογή, επεξεργασία και αξιοποίηση πληροφοριών σχετικά με την εμπορία προσώπων, (σωματεμπόριο, εκπόρνευση και άλλα συναφή αδικήματα).
2. Συντονισμό ενεργειών όλων των επαρχιακών διευθύνσεων και άλλων υπηρεσιών.
3. Οργάνωση και συμμετοχή σε επιχειρήσεις.
4. Τήρηση στατιστικών στοιχείων.
5. Δημιουργία και συντήρηση βάσης δεδομένων.
6. Παρακολούθηση υποθέσεων που εκκρεμούν ενώπιον του δικαστηρίου.
7. Εκπόνηση μελετών.
8. Διενέργεια ερευνών σχετικά με το διαδίκτυο και το ενδεχόμενο διακίνησης μέσω αυτού παιδικού πορνογραφικού υλικού.

9. Καταρτισμό σχεδίου δράσης.
10. Συνεργασία με ξένες υπηρεσίες.

Για τη σωστή αντιμετώπιση του φαινομένου της εμπορίας προσώπων, η αστυνομία συνεργάζεται στενά με τις ομόλογες υπηρεσίες άλλων κρατών. Ειδικότερα, το Γραφείο Καταπολέμησης Εμπορίας Προσώπων έχει και θα καλλιεργήσει στενότερη συνεργασία με τους πιο κάτω οργανισμούς:

1. Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών.
2. Διεθνή Αστυνομία, Interpol.
3. Federal Bureau of Investigations (FBI).
4. Οργανισμό για την Ασφάλεια και Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ).
5. Διεθνή Οργανισμό International Centre for Migration Policy Development (ICMPD)
6. Ευρωπαϊκή Αστυνομία, (EUROPOL).

Στο στάδιο της συζήτησης του θέματος, οι αρμόδιοι της αστυνομίας κατέθεσαν στην επιτροπή ότι το εν λόγω γραφείο επιλαμβάνεται επίσης συναφών αδικημάτων που διενεργούνται μέσω του διαδικτύου. Πιο ειδικά, δήλωσαν ότι αποτελεί αδίκημα ακόμη και η χρήση μέσω διαδικτύου ιστοσελίδας που αναφέρεται σε παιδική πορνογραφία και ότι, όταν αποδειχθεί, με τη βοήθεια των εμπειρογνομόνων της αστυνομίας, ότι γίνεται χρήση παιδικού πορνογραφικού υλικού, τότε στοιχειοθετείται αμέσως ποινικό αδίκημα, για το οποίο προβλέπεται ποινή πολυετούς φυλάκισης.

Σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία, εντός του 2005 παρουσιάστηκαν 20 υποθέσεις χρήσης παιδικού πορνογραφικού υλικού από το διαδίκτυο, οι οποίες τελούν υπό παρακολούθηση, και 13 απ' αυτές κατέληξαν σε ποινικές διώξεις.

Περαιτέρω, το Γραφείο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Τμήματος Μελετών και Ανάπτυξης συνεργάζεται με την Αστυνομική Ακαδημία Κύπρου για το σωστό προγραμματισμό σεμιναρίων και προγραμμάτων, που σκοπό έχουν την επιμόρφωση των νεοσύλλεκτων αστυνομικών, αλλά και των υπόλοιπων μελών της αστυνομίας, περιλαμβανόμενων και των αξιωματικών.

Όλοι οι νεοσύλλεκτοι αστυνομικοί διδάσκονται στην Αστυνομική Ακαδημία πώς να γίνονται φύλακες και προασπιστές των ανθρώπινων δικαιωμάτων και ενημερώνονται για όλες τις συμβάσεις που η Κύπρος έχει επικυρώσει, καθώς και για τις πρόνοιές τους.

Η αστυνομία συμμετέχει επίσης στην Ομάδα Εργασίας για την Εμπορία Προσώπων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου και ενημερώνεται για τις τελευταίες εξελίξεις που αφορούν το θέμα, καθώς και για τα μέτρα που λαμβάνονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο αναφορικά με την εμπορία προσώπων.

Σημειώνεται ότι στην ίδια έκθεση γίνεται επίσης αναφορά στην κατάσταση που έχει διαμορφωθεί μετά τη διάνοιξη των οδοφραγμάτων και συναφώς εξάγονται τα ακόλουθα:

Από τον Απρίλιο του 2003 η διέλευση από και προς τα κατεχόμενα έχει επηρεάσει την εγκληματικότητα αυτής της μορφής και έχουν παρατηρηθεί κρούσματα εκμετάλλευσης γυναικών, όχι ανησυχητικά προς το παρόν. Τουρκοκύπριες επίσης εισέρχονται στις ελεύθερες περιοχές και εκπορνεύονται, με αποτέλεσμα να διενεργείται αυστηρός έλεγχος των διερχομένων από τα οδοφράγματα και όπου υπάρχουν πληροφορίες εκπόρνευσης διενεργείται παρακολούθηση και η αστυνομία προβαίνει στις ανάλογες ενέργειες.

Παρατίθενται ακολούθως τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η αστυνομία κατά τη διερεύνηση και εξέταση τέτοιων υποθέσεων, όπως εξάγονται από τη συγκεκριμένη έκθεση:

1. Τα περισσότερα καμπαρέ διαθέτουν κλειστά κυκλώματα παρακολούθησης (CCTV), για να παρακολουθούν και να ελέγχουν ποιοι εισέρχονται σ' αυτά.

2. Εντός των καμπαρέ υπάρχουν συστήματα παρακολούθησης, ώστε ο υπεύθυνος να μπορεί να παρακολουθεί τι γίνεται στο “separe”, καθώς και κράχτες και φρουροί, οι οποίοι ειδοποιούν για την άφιξη της αστυνομίας.
3. Στους χώρους των καμπαρέ υπάρχουν “separés” όπου και διεξάγεται το “private dance”. Αυτά στην ουσία δε συνιστούν παρανομία (γιατί δεν υπάρχει κτιστός τοίχος, αλλά κουρτίνα που δεν αλλοιώνει το κτίριο).
4. Το “table dance”, το “consummation” και η παρουσία γυμνής καλλιτέχνιδας στη σκηνή για σκοπούς του προγράμματος, σύμφωνα με γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας⁵, δε θεωρούνται αδικήματα.
5. Η στοιχειοθέτηση και η απόδειξη τέτοιων υποθέσεων είναι δύσκολη για μια σειρά από λόγους, οι κυριότεροι από τους οποίους είναι η ανάγκη εξασφάλισης ενισχυτικής μαρτυρίας, η συμμετοχή έγγαμων ανδρών που, για να μη διαταράξουν το οικογενειακό τους περιβάλλον, δεν καταθέτουν, αλλά το ότι παρατηρούνται παρεμβάσεις των κατηγορουμένων προς τους μάρτυρες, που στην πλειονότητά τους είναι αλλοδαπές και οι οποίες εγκαταλείπουν την Κύπρο μετά από πιέσεις των μαστροπών. Σε κάποιες πάλι περιπτώσεις κηρύσσονται ως εχθρικοί μάρτυρες, αφού τροποποιήσουν, κατόπιν πιέσεων, ενώπιον του δικαστηρίου τις καταθέσεις τους.

Τέλος, οι εκπρόσωποι της αστυνομίας επισήμαναν ότι οι καλλιτεχνικοί πράκτορες έχουν διπλή ιδιότητα ως ιδιοκτήτες-διευθυντές καμπαρέ και μπιραριών και μέσα από ένα καλοστημένο σύστημα οδηγούν πρώτα τις αλλοδαπές στις μπιραρίες και ακολούθως στα καμπαρέ, με απώτερο σκοπό την προαγωγή στην πορνεία. Επιδιώκεται επίσης η εξεύρεση πελατών από τις μπιραρίες και ακολούθως η διοχέτευσή τους στα καμπαρέ. Την ίδια στιγμή παρατηρείται σοβαρό πρόβλημα σε σχέση με τους χώρους διαμονής των

καλλιτέχνιδων. Επίσης ως επιβαρυντικός παράγοντας πάταξης των υπό συζήτηση φαινομένων θεωρείται επίσης η αύξηση των εικονικών πολιτικών γάμων.

ΜΟΚΑΣ

Οι εκπρόσωποι της ΜΟΚΑΣ επισήμαναν τα ακόλουθα:

1. Οι εξουσίες της ΜΟΚΑΣ διέπονται από τις πρόνοιες του υπ' αριθμόν 61(Ι) του 1996 Νόμου σχετικά με την οικονομική διερεύνηση αδικημάτων. Η μονάδα έχει εξουσία να προβεί σε οικονομική έρευνα για διαπίστωση εσόδων, όταν και εφόσον υπάρχει εύλογη υποψία για διάπραξη ποινικού αδικήματος· χρειάζεται δηλαδή να υπάρχει υπόθεση υπό διερεύνηση από την αστυνομία, ώστε να εξετασθεί η οικονομική πτυχή, αν και εφόσον η αστυνομία ζητήσει τη συνεργασία της μονάδας για τον εντοπισμό εσόδων. Τελικός σκοπός είναι η παγοποίηση και ακολούθως η δήμευση παράνομων εσόδων, εφόσον υπάρξει καταδίκη του υπόπτου.
2. Για σοβαρές υποθέσεις γίνεται ενημέρωση από την αστυνομία και από κοινού διεξαγωγή ανακρίσεων σχετικά με την οικονομική πτυχή υποθέσεων, με σκοπό τον εντοπισμό εσόδων από διάπραξη αδικημάτων μαστροπείας, αποζήν από κέρδη πορνείας και άλλα συναφή αδικήματα.

Οι ίδιοι εκπρόσωποι, καταθέτοντας στοιχεία σε σχέση με συναφείς υποθέσεις που τελούν υπό διερεύνηση από τη μονάδα, δήλωσαν ότι, όσον αφορά υποθέσεις πορνείας και αποζήν από κέρδη πορνείας, δεν υπήρξε καμία υπόθεση που να έχει καταλήξει σε δήμευση εσόδων, παρά το ότι έγιναν έρευνες, αποκάλυψη λογαριασμών και άλλων περιουσιακών στοιχείων. Συναφώς, διερευνήθηκαν δύο πολύ σοβαρές υποθέσεις σε συνεργασία με την

⁵ Γνωμάτευση, ημερομηνίας 14 Σεπτεμβρίου 2000.

αστυνομία ενώ μία μόνο φορά, η μονάδα ασχολήθηκε με υπόθεση σωματεμπορίας.

3. Όλες οι χώρες καλούνται να συμπεριλάβουν τη “μαστροπεία” στα γενεσιουργά αδικήματα για σκοπούς της νομοθεσίας που αφορά την καταπολέμηση αδικημάτων συγκάλυψης. Με τον τρόπο αυτό θα κινούνται οι διαδικασίες παγοποίησης τέτοιων εισοδημάτων με βάση τις διατάξεις της σχετικής νομοθεσίας.
4. Η ΜΟΚΑΣ συμμετέχει σε νεοσυσταθείσα ομάδα⁶, της οποίας προεδρεύει λειτουργός της Νομικής Υπηρεσίας, και στην οποία μετέχουν εκπρόσωποι διάφορων υπουργείων και άλλων μη κυβερνητικών οργανισμών· η ομάδα αυτή ανέλαβε να υποβάλει έκθεση με εισηγήσεις προς το Υπουργικό Συμβούλιο, με στόχο το συντονισμό των ενεργειών για καταπολέμηση της σωματεμπορίας που γίνεται για σεξουαλική εκμετάλλευση, περιλαμβανομένων και ανηλίκων.

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Ενώπιον της επιτροπής κατέθεσαν η διευθύντρια των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας και εκπρόσωπος του Τμήματος Εργασίας του ίδιου υπουργείου, αρμόδιος για τη διαδικασία παροχής αδειών εργοδότησης αλλοδαπών σε μπιραρίες και άλλα κέντρα αναψυχής.

(i) Διευθύντρια Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας⁷

- Το Υπουργικό Συμβούλιο, με απόφαση που λήφθηκε το Σεπτέμβριο του 2000, καθόρισε τη διευθύντρια Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας ως τον Κηδεμόνα για Θύματα Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης⁸, βάσει ειδικής νομοθεσίας. Λόγω

⁶ Ομάδα Εμπειρογνομώνων για το Συντονισμό των Ενεργειών για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Προσώπων και της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Ανηλίκων.

⁷ Τέως διευθύντρια Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας κ. Ευανθία Παπασάββα.

⁸ Με βάση τον περί Καταπολέμησης της Εμπορίας Προσώπων και περί Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Ανηλίκων Νόμο. [Αρ. 3(Ι) του 2000 Νόμος].

έλλειψης προσωπικού όμως, δεν κατέστη δυνατό να γίνουν οποιεσδήποτε ενέργειες για την υλοποίηση της σχετικής απόφασης.

- Με εγκύκλιο προς το προσωπικό του ίδιου υπουργείου έγινε ενημέρωση ότι μέχρι την ενίσχυση με το απαραίτητο προσωπικό και την εξασφάλιση των αναγκαίων κονδυλίων για τη δημιουργία των κατάλληλων δομών, θα ακολουθείται συγκεκριμένη διαδικασία για τα θύματα, η οποία έχει καθοριστεί ως ακολούθως:

«Σε περίπτωση κατά την οποία θύμα διακίνησης και εμπορίας απευθυνθεί στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας ή παραπεμφθεί από άλλες υπηρεσίες ή φορείς ή άτομο, η βοήθεια που παρέχεται θα εντάσσεται μέσα στα πλαίσια των γενικών προγραμμάτων λειτουργίας των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας. Αυτή περιλαμβάνει οικονομική βοήθεια, συναισθηματική υποστήριξη και παραπομπή με τη συγκατάθεση του ατόμου σε άλλες κρατικές υπηρεσίες ή σε υπηρεσίες που λειτουργούν ως μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Όσον αφορά τα παιδιά-θύματα εκμετάλλευσης, τα οποία ο Κηδεμόνας Θυμάτων οφείλει σύμφωνα με το νόμο να προστατεύει, οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας πρέπει να προβαίνουν σε διευθετήσεις τοποθέτησής τους σε ίδρυμα παιδικής προστασίας ή σε ανάδοχη οικογένεια με βάση τον περί Παίδων Νόμο (Κεφ. 352) μέσα στα πλαίσια των υφιστάμενων προγραμμάτων προστασίας και φροντίδας παιδιών.».

(ii) Εκπρόσωπος Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Ο πιο πάνω αρμόδιος λειτουργός για την παροχή αδειών εργοδότησης αλλοδαπών (bar maids) σε μπιραρίες και άλλα κέντρα αναψυχής κατέθεσε τα ακόλουθα στοιχεία:

1. Το Τμήμα Εργασίας δέχεται αιτήσεις εργοδοτών για απασχόληση αλλοδαπών σε μπιραρίες, snack bars και μουσικοχορευτικά κέντρα. Οι αιτήσεις εξετάζονται από το οικείο επαρχιακό γραφείο εργασίας, μέσα στα πλαίσια των κριτηρίων και

διαδικασιών που διέπουν την απασχόληση αλλοδαπών, και υποβάλλονται στα κεντρικά γραφεία του Τμήματος Εργασίας.

2. Ακολούθως, το ίδιο τμήμα προωθεί τα αιτήματα αυτά ενώπιον αρμόδιας τριμελούς επιτροπής, στην οποία μετέχουν εκπρόσωποι του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης, της Υπηρεσίας Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως, της αστυνομίας και του Τμήματος Εργασίας, για λήψη τελικής απόφασης.
3. Η τελευταία απόφαση που αφορά το θέμα απασχόλησης αλλοδαπών λήφθηκε από αρμόδια Υπουργική Επιτροπή στις 4 Ιουλίου 2000. Με βάση την ίδια απόφαση, παραχωρούνται πλέον άδειες απασχόλησης μόνο για δύο αλλοδαπές ανά υποστατικό. Από τις 4 Ιουλίου 2000 μέχρι σήμερα⁹, με βάση τις συστάσεις της Υπουργικής Επιτροπής, παραχωρήθηκαν 720 καταρχήν άδειες για απασχόληση αλλοδαπών (bar maids) σε 355 υποστατικά.
4. Το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, λαμβάνοντας υπόψη τις κατά καιρούς καταγγελίες, σύμφωνα με τις οποίες αλλοδαπές (bar maids) προωθούνται στην πορνεία, καθώς και την έκθεση της Επιτρόπου Διοικήσεως για την εκμετάλλευση αλλοδαπών που απασχολούνται σε μπιραρίες και μουσικοχορευτικά κέντρα, υπέβαλε σχετικό σημείωμα και εισηγήσεις προς την αρμόδια Υπουργική Επιτροπή, που προεδρεύεται από τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως.

Σχολιάζοντας τα φαινόμενα πορνείας και εκμετάλλευσης, ο ίδιος εκπρόσωπος εισηγήθηκε την επαναφορά προηγούμενης σχετικής υπουργικής απόφασης, σύμφωνα με την οποία επιτρεπόταν μόνο μία αλλοδαπή ανά υποστατικό για κέντρα αναψυχής που έχουν άδεια κατηγορίας β' από τον Κυπριακό Οργανισμό Τουρισμού (ΚΟΤ) και όχι για κέντρα αναψυχής με άδεια κατηγορίας γ', σε αντικατάσταση της

απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερομηνίας 6 Φεβρουαρίου 2002, με βάση την οποία παραχωρούνται τώρα άδειες για δύο αλλοδαπές ανά υποστατικό.

Λειτουργός Μετανάστευσης

Η Λειτουργός Μετανάστευσης¹⁰ επισήμανε ότι, μετά την υποβολή της έκθεσης της Επιτρόπου Διοικήσεως και των παρατηρήσεων του Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης, συγκεντρώθηκαν στοιχεία από τα εμπλεκόμενα κυβερνητικά τμήματα, με σκοπό την υποβολή εισηγήσεων.

Δήλωσε επίσης ότι το ισχύον νομοθετικό καθεστώς που καλύπτει τις καλλιτέχνιδες είναι αποικιοκρατικό με ελάχιστες τροποποιήσεις και χρήζει εκσυγχρονισμού. Για το λόγο αυτό βρίσκεται σε εξέλιξη η κατάρτιση νέου νομοθετικού πλαισίου, που θα λαμβάνει υπόψη το κοινοτικό κεκτημένο. Το νέο αυτό πλαίσιο βασίζεται επίσης στη Σύμβαση του Παλέρμο, η οποία επικυρώθηκε από την Κυπριακή Δημοκρατία και η οποία προσφέρει κατοχύρωση σε σχέση με διάφορες πτυχές του θέματος.

Η ίδια λειτουργός επισήμανε ότι η Κύπρος πάσχει στον τομέα της πρακτικής εφαρμογής των μέτρων για καταπολέμηση του φαινομένου και ότι επιβαρυντικός παράγοντας στην όλη προσπάθεια πάταξής του αποτελεί το γεγονός ότι οι επηρεαζόμενες δεν προσέρχονται να καταθέσουν, μη έχοντας εμπιστοσύνη, λόγω του φόβου και της μεγάλης εξάρτησης που υπάρχει μεταξύ εργοδότη και εργοδοτούμενων.

Ειδική πτυχή του θέματος

(Καλύπτει τη χρονική περίοδο της συζήτησης από το Μάρτιο του 2003 μέχρι τον Ιούλιο του 2004.)

⁹ Μέχρι το καλοκαίρι του 2004.

¹⁰ κ. Άννυ Σιακαλλή.

Η ειδική πτυχή που απασχόλησε την επιτροπή στην Α΄ φάση της συζήτησης αφορά την ετήσια έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ για τη σωματεμπορία και τη σεξουαλική εκμετάλλευση γυναικών για το 2004, στην οποία γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην Κύπρο.

Με βάση την πιο πάνω έκθεση, 600 000 με 800 000 άνθρωποι, άνδρες, γυναίκες και παιδιά, διακινούνται μέσω των συνόρων, με σκοπό να τύχουν σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Το πενήντα τοις εκατόν αυτών (50%) διαπιστωμένα υπόκειται σε σεξουαλική εκμετάλλευση ή σε εκμετάλλευση της εργασίας του υπό συνθήκες δουλείας και υποτέλειας. Με βάση την ίδια έκθεση, η Κύπρος διαβαθμίστηκε στην κατηγορία των χωρών “υπό επιτήρηση”¹¹ σε σχέση με τη σεξουαλική εκμετάλλευση αλλοδαπών γυναικών από την Ανατολική Ευρώπη, ιδιαίτερα από την Ουκρανία, τη Ρουμανία, τη Μολδαβία, τη Ρωσία και τη Βουλγαρία.

Διαφαίνεται ότι πηγή πληροφόρησης του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ ήταν η έκθεση της Επιτρόπου Διοικήσεως, που έγινε το Νοέμβριο του 2003 κατόπιν αυτεπάγγελτης έρευνας της ίδιας.

Υπό το φως των πιο πάνω, ο Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως και ο Υπουργός Εσωτερικών κλήθηκαν να καταθέσουν τις θέσεις τους σε σχέση με την αναφορά που γίνεται για την Κύπρο και να σχολιάσουν την εν λόγω έκθεση.

Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως

Σχολιάζοντας την πιο πάνω αναφερόμενη έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ, ο Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως δήλωσε ότι θεωρεί ότι αυτή βασίζεται κατά κύριο λόγο σε εσωτερικές πιέσεις, οι οποίες ενδεχομένως να προκύπτουν από τη σχετική έκθεση της Επιτρόπου Διοικήσεως, στην οποία γίνεται αναφορά σε περιπτώσεις εκμετάλλευσης προσώπων.

¹¹ Διαβάθμιση II (σε σχέση με διαβάθμιση I και II) - “Special Watch List”.

Από τα στοιχεία όμως που υπάρχουν, από το σύνολο των γυναικών που έρχονται στην Κύπρο για να εργαστούν σε καμπαρέ και διάφορους άλλους χώρους, μόνο το τρία τοις εκατόν (3%) αυτών δεν επαναπατριζείται μετά τη λήξη του συμβολαίου.

Ο αρμόδιος υπουργός τόνισε ότι η Κύπρος υστερεί στο θέμα της διασύνδεσης του εγκλήματος αυτού με την οικονομική του πτυχή, καθότι δεν είναι εύκολο να στοιχειοθετηθούν κατηγορίες εναντίον μαστροπών χωρίς τη σύμπραξη της ΜΟΚΑΣ. Υποστήριξε επίσης ότι για πολλά χρόνια δεν υπήρξε συγκεκριμένη πολιτική πάταξης των υπό αναφορά φαινομένων. Ειδικότερα, τόνισε επίσης την ανεπάρκεια του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου, αφού το κράτος λειτουργούσε για πολλά χρόνια μέσω των διαταγμάτων του Λειτουργού Μετανάστευσης.

Υπουργός Εσωτερικών

Ο Υπουργός Εσωτερικών, καταθέτοντας τις δικές του θέσεις ενώπιον της επιτροπής, τόσο σε σχέση με την έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ όσο και για το ευρύτερο θέμα, επικεντρώθηκε στους τρόπους αντιμετώπισης της κατάστασης από πλευράς των κυβερνητικών υπηρεσιών, τονίζοντας το έργο που επιτελείται, και ταυτόχρονα τα κενά και τις αδυναμίες που παρουσιάζονται. Συναφώς, παρέθεσε την πολιτική του κράτους σε σχέση με τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας των καλλιτέχνιδων και της λειτουργίας των μουσικοχορευτικών κέντρων και, ειδικότερα, κατέθεσε τα ακόλουθα:

1. Η έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ θεωρείται βασισμένη σε κυπριακές πηγές και όχι σε αυτούσια έρευνα (δηλαδή δημοσιεύματα και αλληλογραφία). Η εν λόγω έκθεση λαμβάνεται πολύ σοβαρά υπόψη από την κυβέρνηση όσον αφορά τις κρίσεις και παρατηρήσεις που περιέχονται σ' αυτήν και καταβάλλεται κάθε

προσπάθεια, ώστε να μην υπάρξει η ίδια δυσμενής αξιολόγηση για την Κύπρο για το έτος 2005.

2. Η Κύπρος αξιολογήθηκε για πρώτη φορά για το συγκεκριμένο θέμα και η διαβάθμιση στην οποία τοποθετήθηκε θεωρείται άδικη.
3. Η πολιτική του κράτους έχει χαρακτήρα αποτρεπτικό και στοχεύει στον τερματισμό παραχώρησης αδειών εργασίας σε αλλοδαπές σε κέντρα αναψυχής, αλλά και στον περιορισμό των υφιστάμενων αδειών. Η όλη πολιτική βασίζεται επίσης στις επισημάνσεις του Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης.
4. Η ειδικότερη πτυχή που αφορά τον αριθμό των λειτουργούντων καμπαρέ και άλλων συναφών κέντρων εμπίπτει στην αρμοδιότητα όχι μόνο του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως και του Υπουργείου Εσωτερικών, αλλά και άλλων, όπως του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και ειδικότερα του ΚΟΤ, ο οποίος είναι το τελικό όργανο παροχής τέτοιων αδειών. Στο θέμα εμπλέκονται επίσης οι τοπικές αρχές, οι δήμοι και οι κοινότητες, καθώς και η επαρχιακή διοίκηση και οι υγειονομικές υπηρεσίες.
5. Υπό το φως του μεγάλου αριθμού υπηρεσιών που εμπλέκονται στο θέμα, έχει συσταθεί ειδική ομάδα, η οποία, σε συνεργασία με την Ένωση Δήμων Κύπρου και το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, μελετά το θέμα της παραχώρησης νέων πολεοδομικών αδειών, με στόχο την ορθολογική ρύθμιση του αριθμού των καμπαρέ, των μουσικοχορευτικών κέντρων και των μπιραριών.
6. Μέσα στα ίδια πιο πάνω πλαίσια, επιδιώκεται η συνεργασία με τους δήμους και άλλες τοπικές αρχές που εμπλέκονται στη διαμόρφωση πολιτικής για τη χωροθέτηση των υφιστάμενων κέντρων αναψυχής και όσων ενδεχόμενα θα

μετακινηθούν από τους χώρους που βρίσκονται σήμερα, δηλαδή από τα κέντρα των πόλεων.

Ο Υπουργός Εσωτερικών επισήμανε (στο τότε χρονικό διάστημα που είχε καταθέσει ενώπιον της επιτροπής) ότι μελετώνται μέτρα βελτίωσης των συνθηκών εργασίας των ξένων καλλιτέχνιδων, με ενδεχομένως ουσιαστική αύξηση του νόμιμου εισοδήματός τους, με στόχο την αναβάθμιση του επιπέδου, καθώς και των συνθηκών διαβίωσης των καλλιτέχνιδων, οι οποίες κατά τεκμήριο θεωρούνται πάρα πολύ άσχημες. Επιβεβαίωσε επίσης ότι παρουσιάζεται πρόβλημα σε σχέση με τη σωστή λειτουργία του Κηδεμόνα Θυμάτων, βάσει του σχετικού νόμου¹², που έχει οριστεί να είναι το Γραφείο Ευημερίας, αφού λόγω έλλειψης προσωπικού δεν υπάρχει ορθή υποδομή και οργανωμένη βοήθεια προς τις επηρεαζόμενες.

Τέλος, επισήμανε ότι έχει αναπτυχθεί ένα δίκτυο συνδρομής μεταξύ δημόσιων και μη κυβερνητικών οργανισμών στο θέμα αυτό, απαιτείται όμως σημαντική βελτίωση των μηχανισμών στήριξης και προστασίας των μαρτύρων και των θυμάτων.

Σε σχέση με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, ο ίδιος υπουργός συμφώνησε με τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως ότι χρήζει πλήρους αναμόρφωσης και εκσυγχρονισμού και συναφώς βρίσκεται υπό επεξεργασία νέος νόμος περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως από ειδική ομάδα εργασίας. Η υπό επεξεργασία πρόταση νομοθεσίας αναμένεται ότι θα ρυθμίσει καλύτερα την παράνομη εργοδότηση και κατηγοριοποίηση των ανθρώπων που εργοδοτούνται σε κέντρα αναψυχής, με απώτερο σκοπό την εξάλειψη της εξάρτησης από τον εργοδότη. Η ίδια νομοθεσία θα εισαγάγει διοικητικές κυρώσεις και θα θεσμοθετήσει διαδικασία για

¹² Ο περί Καταπολέμησης της Εμπορίας Προσώπων και περί Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Ανηλίκων Νόμος [Αρ. 3(Ι) του 2000 Νόμος].

διαπίστωση των αναγκών στο συγκεκριμένο τομέα, κάτι που αυτή τη στιγμή γίνεται μόνο εμπειρικά.

Υπουργείο Εξωτερικών

Ο εκπρόσωπος του Υπουργείου Εξωτερικών, σχολιάζοντας την αναφορά στην Κύπρο στη σχετική έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ για το 2004, διευκρίνισε ότι δεν κατατάσσονται απαραίτητα όλες οι χώρες στην εν λόγω έκθεση, αλλά μόνο εφόσον υπάρχει, κατά την κρίση των ΗΠΑ, συγκεκριμένος λόγος να διερευνηθούν οι σχετικές συνθήκες, γίνεται αξιολόγηση.

Επιπρόσθετα, επισήμανε ότι υπήρχαν ενδείξεις από καιρό ότι θα επιδιωκόταν η κατάταξη της Κύπρου στην έκθεση του 2004 και ότι η αξιολόγηση θα ήταν δυσμενής. Ζητήθηκαν, συναφώς, πληροφορίες από την κυπριακή πρεσβεία στην Ουάσιγκτον και κατά το τελευταίο στάδιο κατάρτισης της έκθεσης για το 2004 επισκέφθηκαν την Κύπρο ανεξάρτητοι ακαδημαϊκοί ερευνητές, οι οποίοι συνεργάζονται με το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ και οι οποίοι προσφέρουν βοήθεια στη σύνταξη της έκθεσης. Το περιεχόμενο της έκθεσης θεωρείται ότι βασίστηκε σε εσωτερικές πηγές, όμως εκπρόσωποι του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ επισκέφθηκαν την Κύπρο, μελέτησαν το θέμα και μίλησαν με μερικές επηρεαζόμενες. Επισκέφθηκαν επίσης λειτουργούς στις αρμόδιες υπηρεσίες, γι' αυτό και στην έκθεση περιλαμβάνονται σχετικές πληροφορίες.

Ο ίδιος εκπρόσωπος τόνισε ότι αρμοδιότητα του υπουργείου του και πρώτιστό του μέλημα είναι η προαγωγή της καλής εικόνας της Κύπρου στο εξωτερικό, καθότι η Κύπρος έχει ένα καλό μητρώο σε σχέση με τον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στην ίδια έκθεση για το 2004 η Κύπρος τοποθετήθηκε στη δεύτερη χειρότερη κατηγορία, συνεπώς η επιδίωξη πρέπει να είναι η καλύτερη διαβάθμιση της χώρας

στην έκθεση για το 2005, αφού η Κύπρος θα τελεί υπό παρακολούθηση και τον επόμενο χρόνο.

Ομάδα Εμπειρογνομώνων για το Συντονισμό των Ενεργειών για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Προσώπων και της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Ανηλίκων

Αναφέροντας το ιστορικό σύστασης της συγκεκριμένης ομάδας, η εκπρόσωπός της κατέθεσε ότι αυτή συστάθηκε το 2001, κατόπιν απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, μετά από εισήγηση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας. Στην ομάδα συμμετέχουν όλα τα αρμόδια κυβερνητικά τμήματα και μη κυβερνητικοί οργανισμοί που έχουν σχέση με το συγκεκριμένο θέμα.

Στόχος της ομάδας είναι η σύνταξη ενός σχεδίου δράσης, το οποίο να τεθεί ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου για έγκριση, να αφορά την πρόληψη και πάταξη του φαινομένου της εμπορίας και εκμετάλλευσης προσώπων και να βασίζεται στις διεθνείς και ευρωπαϊκές υποχρεώσεις της Κύπρου.

Η ίδια εκπρόσωπος διέγραψε τον τρόπο εργασίας της ομάδας, καταθέτοντας ότι, εκτός από τον τομέα της πάταξης, θα πρέπει να γίνουν ανάλογες πρόνοιες για την περίθαλψη και φροντίδα των θυμάτων και για το λόγο αυτό θα πρέπει να επιδιωχθεί συνεργασία με τις Interpol και Europol.

Στόχος της ομάδας είναι επίσης η καταγραφή των υποθέσεων που υπήρξαν κατά καιρούς, ώστε να διαφανεί πόσες υποθέσεις αφορούν τέτοιους είδους εκμετάλλευση, με στόχο την ενημέρωση για την έκταση του προβλήματος όπου

επιβάλλεται να γίνει τέτοια ενημέρωση¹³. Επιδιώχθηκε επίσης η επαφή με την αμερικανική πρεσβεία και ειδικότερα με τη βάση δεδομένων που τηρείται από αυτή σε σχέση με τη συλλογή στοιχείων για τέτοια αδικήματα.

Β΄ ΦΑΣΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ

Στη δεύτερη φάση της συζήτησης του θέματος και αφού παρήλθε ένα σχεδόν έτος από το τέλος της πρώτης φάσης συζήτησης, η επιτροπή κάλεσε και πάλι ενώπιόν της τους αρμόδιους υπουργούς και άλλους εμπλεκόμενους, για να ενημερωθεί για τις εξελίξεις όσον αφορά την υλοποίηση των μέτρων και της πολιτικής που οι αρμόδιοι είχαν καταθέσει ενώπιόν της στην πρώτη φάση συζήτησης.

Η επιτροπή στη δεύτερη φάση συζήτησε επίσης δύο άλλες ειδικότερες πτυχές του θέματος, οι οποίες αφορούν η μεν πρώτη την ενδιάμεση έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ για το ίδιο θέμα σε σχέση με το 2005 και την αναφορά που γίνεται σ' αυτή για την Κύπρο, η δε δεύτερη τον έλεγχο των οικονομικών των ιδιοκτητών καμπαρέ ως μέτρο πάταξης των υπό συζήτηση φαινομένων.

Η απόφαση της επιτροπής να επανεξετάσει το ζήτημα σε εύθετο χρόνο είχε ληφθεί από το καλοκαίρι του 2004 και είχε ως στόχο να δινόταν ο απαραίτητος χρόνος στην κυβέρνηση να επανέλθει ενώπιόν της με συγκεκριμένα μέτρα υλοποίησης της στρατηγικής για πάταξη της πορνείας και του σωματεμπορίου.

Στη δεύτερη φάση της συζήτησης κλήθηκε ενώπιον της επιτροπής, επιπροσθέτως των κληθέντων στην πρώτη φάση της συζήτησης, ο διευθυντής του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων.

¹³ Σύμφωνα με την εκπρόσωπο της ομάδας αναμενόταν μέχρι τέλος Σεπτεμβρίου 2004 το τελικό σχέδιο δράσης.

Γενική πτυχή του θέματος και ειδική πτυχή που αφορά την ενδιάμεση έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ για το 2005

Τόσο η γενική πτυχή του θέματος όσο και η ειδική πτυχή που αφορά την ενδιάμεση έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ για το 2005 συζητήθηκαν από κοινού, καθότι οι γενικότερες και ειδικότερες ενέργειες της Κυπριακής Δημοκρατίας όσον αφορά την ανάγκη πάταξης των υπό συζήτηση φαινομένων και/ή εγκλημάτων σχετίζονται άμεσα με την προοπτική που διαγράφεται για ευνοϊκότερη αξιολόγηση της Κύπρου στην τελική έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ, η οποία αναμένεται τον Ιούλιο του 2005.

Συναφώς ο Υπουργός Εσωτερικών, ο οποίος κλήθηκε στη δεύτερη φάση της συζήτησης, κατέθεσε ενώπιον της επιτροπής μια σειρά μέτρων τα οποία βρίσκονται υπό εξέλιξη σε σχέση με την υλοποίησή τους και τα οποία καταδεικνύουν τη βελτίωση που επήλθε στο θέμα από το καλοκαίρι του 2004, οπότε και είχε ολοκληρωθεί η πρώτη φάση της συζήτησης του θέματος.

Σύμφωνα με τον Υπουργό Εσωτερικών, στην ενδιάμεση έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ για το 2005 γίνεται αναφορά στην Κύπρο σε δύο μόνο παραγράφους. Σ' αυτές υποχρεωτικά καταγράφεται η βελτίωση που υπήρξε από το 2004 και εντεύθεν, με την εισαγωγή μιας σειράς μέτρων που έχουν δημιουργήσει μια διαφορετική προσέγγιση ως προς το ευρύτερο ζήτημα, τόσο από την κοινή γνώμη όσο και ως προς την ουσία των νέων υποχρεώσεων και των νέων δεσμεύσεων, με στόχο την πάταξη των υπό συζήτηση φαινομένων.

Ο Υπουργός Εσωτερικών τόνισε ότι με μια σειρά νέων μέτρων και αποφάσεων παρέχονται πλέον πραγματικές δυνατότητες να ξεφύγει ο αλλοδαπός εργαζόμενος από νοσηρές συνθήκες και να εργαστεί με ασφάλεια έχοντας τη στήριξη της πολιτείας και άλλων μη κυβερνητικών οργανισμών.

Σύμφωνα με τον ίδιο, τα ειδικότερα μέτρα και/ή αποφάσεις που έχουν ληφθεί και που θεωρούνται ότι βελτιώνουν την κατάσταση στο θέμα της πάταξης των υπό συζήτηση φαινομένων έχουν ως ακολούθως:

- Έχει παγοποιηθεί και/ή τερματιστεί η χορήγηση νέων αδειών σε καλλιτέχνιδες.
- Απαγορεύεται η αντικατάσταση καλλιτέχνιδας η οποία είτε καταγγέλλει είτε επισημαίνει ότι ιδιοκτήτης κέντρου αναψυχής την προάγει στην πορνεία.
- Το θύμα των πιο πάνω περιπτώσεων έχει πλέον χώρο διαμονής, παίρνει νομική αρωγή και οικονομική στήριξη, δεδομένου ότι είναι πρόθυμο να βοηθήσει στην εξιχνίαση περιστατικών.
- Παραχωρείται άδεια σε τέτοια θύματα να εργαστούν σε άλλο τομέα.
- Έχουν εκδοθεί ενημερωτικά φυλλάδια, τα οποία δίνονται στις καλλιτέχνιδες, σχετικά με τα δικαιώματά τους.
- Έχει επιταχυνθεί η ολοκλήρωση και παράδοση του λεγόμενου σχεδίου δράσης, το οποίο αποτέλεσε αντικείμενο συζήτησης μεταξύ διάφορων υπηρεσιών υπό την αιγίδα της Νομικής Υπηρεσίας. Το εν λόγω σχέδιο δράσης, καλούμενο “Σχέδιο Δράσης για το Συντονισμό των Ενεργειών για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Προσώπων και της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Ανηλίκων”, επρόκειτο να παρουσιαστεί στο Υπουργικό Συμβούλιο στις 12 Μαΐου 2005.
- Η συζήτηση του πιο πάνω σχεδίου δράσης από το Υπουργικό Συμβούλιο θα οδηγήσει σε αποφάσεις για την εφαρμογή κάποιων μέτρων, για τη συμπλήρωση ή για τη συνέχιση της συζήτησης άλλων.
- Στο ίδιο σχέδιο δράσης έχουν συμπυκνωθεί οι δράσεις, οι σχεδιασμοί και οι προτάσεις όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών.

Ο Υπουργός Εσωτερικών κατέθεσε επίσης στην επιτροπή τα βασικότερα μέτρα που περιλαμβάνονται στο εν λόγω σχέδιο δράσης και το χρονοδιάγραμμα των

ενεργειών σε σχέση με την υλοποίησή τους, όπως αυτή έχει δρομολογηθεί από τα αρμόδια υπουργεία.

Τα βασικότερα μέτρα που περιλαμβάνονται στο εν λόγω σχέδιο δράσης παρατίθενται ακολούθως, όπως εξάγονται μέσα από Πίνακα, ο οποίος κατατέθηκε ενώπιον της επιτροπής από τον Υπουργό Εσωτερικών. Στον εν λόγω Πίνακα αναφέρονται τα μέτρα και οι ενέργειες που λήφθηκαν, οι εκκρεμότητες που υπάρχουν και το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης από την αντίστοιχη αρμόδια υπηρεσία.

Τα μέτρα αυτά έχουν ως ακολούθως:

1. Αναθεώρηση του περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμου και υποβολή νέου σχεδίου νόμου στο Υπουργικό Συμβούλιο το Σεπτέμβριο του 2005.
2. Κατάρτιση νέου νομοθετικού πλαισίου για την εμπορία ατόμων.
3. Τροποποίηση της νομοθεσίας που διέπει τα γραφεία εξευρέσεως εργασίας.
4. Χορήγηση άδειας παραμονής περιορισμένης διάρκειας στους υπηκόους τρίτων χωρών που είναι θύματα εμπορίας προσώπων και που συνεργάζονται με τις κρατικές αρχές στην καταπολέμηση της εμπορίας ατόμων.
5. Κατάρτιση ειδικού σχεδίου δράσης για την πρόληψη και καταστολή του φαινομένου της εμπορίας προσώπων.
6. Έκδοση ενημερωτικών φυλλαδίων για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των καλλιτέχνιδων.
7. Έκδοση ενημερωτικών φυλλαδίων για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των αλλοδαπών εργαζομένων.
8. Διενέργεια έρευνας για τον εντοπισμό καμπαρέ και μουσικοχορευτικών κέντρων που λειτουργούν παράνομα.
9. Τροποποίηση των τοπικών σχεδίων ανάπτυξης και της Δήλωσης Πολιτικής.

10. Ετοιμασία πρότυπης σύμβασης για καθορισμό προσόντων, ύψους μισθοδοσίας και λοιπών όρων απασχόλησης των καλλιτέχνιδων.
11. Καταρτισμός εγχειριδίου για το χειρισμό περιπτώσεων θυμάτων σεξουαλικής εκμετάλλευσης.
12. Δημιουργία καταφυγίου προστασίας θυμάτων σεξουαλικής εκμετάλλευσης.
13. Ανάλυση εκστρατείας για ενημέρωση του κοινού, των κρατικών λειτουργών και των πιθανών παραβατών του νόμου για τις ξεκάθαρες προθέσεις του κράτους να λάβει κάθε αναγκαίο μέτρο για καταπολέμηση του προβλήματος.

Σχολιάζοντας περαιτέρω τις εκθέσεις του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ, οι αρμόδιοι δήλωσαν ότι υπάρχει πολιτική χροιά σε σχέση με τις αναφορές για την Κύπρο και ότι ενδεχομένως να έχει υπάρξει κάποια παραπληροφόρηση, που είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία αρνητικής εικόνας για την Κύπρο.

Άλλα συναφή ζητήματα

Η επιτροπή στο στάδιο της συζήτησης ενημερώθηκε αρμοδίως για μια σειρά, ειδικών και συναφών με το θέμα, ζητημάτων, ως ακολούθως:

1. Η Κύπρος συγκαταλέγεται στις πρώτες χώρες που θα υπογράψουν τη νέα σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πάταξη της σωματεμπορίας, η οποία έχει ανοίξει για υπογραφή στη Βαρσοβία κατά την Τρίτη Διάσκεψη Κορυφής. Η εν λόγω σύμβαση δίδει έμφαση στην προστασία των θυμάτων από την παράνομη διακίνηση, αλλά και στην ενίσχυση της διεθνούς εργασίας και των αρμόδιων υπηρεσιών διάφορων χωρών.
2. Όσον αφορά την πρόοδο των εργασιών της Ομάδας Εμπειρογνομόνων για το Συντονισμό των Ενεργειών για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Προσώπων και της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Ανηλίκων σε σχέση με την Α΄ φάση συζητήσεων, εξάγεται ότι η εν λόγω ομάδα προχώρησε σε κατάρτιση

συγκεκριμένου σχεδίου δράσης (για το οποίο έγινε αναφορά στην Α΄ φάση συζήτησης), το οποίο θα υπέβαλλε στο Υπουργικό Συμβούλιο εντός του Μαΐου 2005.

Το εν λόγω σχέδιο κάμνει αναφορά στο νομοθετικό πλαίσιο που διέπει το θέμα, στα μέτρα που έχουν ληφθεί από τα αρμόδια κυβερνητικά τμήματα και τους μη κυβερνητικούς οργανισμούς, στη σχετική έρευνα της Επιτρόπου Διοικήσεως και στην έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ. Όλα τα μέτρα για τα οποία γίνεται εισήγηση να ληφθούν είναι βασισμένα σε Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε όλες τις διεθνείς συμβάσεις που δεσμεύουν την Κύπρο. Επίσης περιλαμβάνεται μηχανισμός παρακολούθησης.

3. Το ζήτημα των εικονικών γάμων ως παράγοντας ενίσχυσης του φαινομένου της πορνείας απασχολεί ειδική συμβουλευτική επιτροπή που έχει συσταθεί βάσει νομοθεσίας. Σύμφωνα με τα στοιχεία που κατατέθηκαν από το Υπουργείο Εσωτερικών¹⁴, σε σύνολο εξήντα τεσσάρων (64) περιπτώσεων που εξετάστηκαν εντοπίστηκαν τριάντα τρεις (33) εικονικοί γάμοι¹⁵.

Συναφώς λήφθηκε απόφαση από υπουργική επιτροπή την 31η Μαρτίου 2005 ότι απαγορεύεται η απασχόληση συζύγων Κυπρίων σε καμπαρέ, μπιραρίες, snack bars και άλλα κέντρα ψυχαγωγίας, με στόχο να αποτραπεί η τέλεση εικονικών γάμων.

Επιπρόσθετα, σκοπείται η τροποποίηση του περί Γάμου Νόμου, ώστε να καταστεί υποχρεωτική η παρουσίαση της βεβαίωσης που εκδίδει ο ληξίαρχος γάμου (δηλαδή το Υπουργείο Εσωτερικών) για σκοπούς τέλεσης γάμων από τους δήμους.

Έλεγχος οικονομικών ιδιοκτητών καμπαρέ (ειδική πτυχή)

¹⁴ Επιστολή Υπουργού Εσωτερικών, ημερομηνίας 18 Μαΐου 2005.

¹⁵ Ποσοστό 47,8%.

Στα πλαίσια της συζήτησης της ειδικής αυτής πτυχής, εξετάστηκε το θέμα του αποτελεσματικού ελέγχου των οικονομικών των ιδιοκτητών καμπαρέ ως μέτρου πάταξης της πορνείας και των συναφών φαινομένων.

Διευθυντής Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων (ΤΕΠ)

Ο πιο πάνω αρμόδιος δήλωσε συναφώς τα ακόλουθα:

Η συνεργασία του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων (ΤΕΠ) με τη ΜΟΚΑΣ είναι άριστη. Το ΤΕΠ έχει δώσει αρωγή στη ΜΟΚΑΣ σε 14 υποθέσεις, μετά από αίτηση της τελευταίας στο Υπουργείο Οικονομικών και την εξασφάλιση άδειας από τον Υπουργό Οικονομικών, που είναι αναγκαία λόγω της ύπαρξης υπηρεσιακού απορρήτου, το οποίο αίρεται μόνο από τον Υπουργό Οικονομικών για λόγους δημόσιου συμφέροντος.

Εφόσον η ΜΟΚΑΣ ολοκληρώσει συγκεκριμένη έρευνα ή προβεί στο κλείσιμο μιας υπόθεσης και προκύψουν στοιχεία που να δικαιολογούν την επιβολή φορολογίας, τότε το ΤΕΠ επιβάλλει την ανάλογη φορολογία.

Όσον αφορά το θέμα των παράνομων δραστηριοτήτων, θεωρείται παρά πολύ δύσκολη η τελική φορολόγηση, δηλαδή η βεβαίωση φόρου, κυρίως λόγω του αδύνατου νομικού πλαισίου. Ο κύριος τρόπος ολοκλήρωσης υπόθεσης είναι η δυνατότητα του ΤΕΠ να προβεί σε ποινική δίωξη, η οποία όμως γίνεται μόνο με την άδεια του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και μόνο για υποθέσεις που χειρίζεται η αστυνομία. Οι υποθέσεις αυτές παραπέμπονται είτε στη ΜΟΚΑΣ είτε ζητείται αρωγή από το Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων όσον αφορά την αποπεράτωση και διενέργεια των ερευνών.

Υπό το φως των πιο πάνω, το ΤΕΠ δεν έχει τη δυνατότητα να προβεί σε αυτεπάγγελτες ποινικές δίωξεις φορολογουμένων, όπου υπάρχει ένδειξη με βάση το οικονομικό περιβάλλον ότι στοιχειοθετείται υπόθεση.

Στη συντριπτική τους πλειοψηφία τέτοιου είδους παράνομες δραστηριότητες ή συναλλαγές γίνονται τοις μετρητοίς και κατά συνέπεια είναι αδύνατο να υπάρχει οποιοδήποτε είδους αρχείο, ώστε το ΤΕΠ να βασιστεί για τη βεβαίωση φορολόγησης.

Συναφώς ο ίδιος αρμόδιος κατέθεσε ότι βρίσκεται ενώπιον της Βουλής¹⁶ νομοσχέδιο με βάση το οποίο δημιουργείται υποχρέωση υποβολής εξελεγμένων λογαριασμών από φυσικά πρόσωπα με συγκεκριμένο κύκλο εργασιών. Αν το νομοσχέδιο αυτό ψηφιστεί σε νόμο, τότε θα αποτυπωθεί ξεκάθαρα η δραστηριότητα κάθε φυσικού προσώπου, ανεξαρτήτως του τι δηλώνεται από συγκεκριμένα άτομα.

Τέλος, ο ίδιος επισήμανε πρακτικές αδυναμίες, οι οποίες προκύπτουν από το γεγονός ότι το ΤΕΠ δε συμμετέχει στη ΜΟΚΑΣ εν αντιθέσει με το Τμήμα Τελωνείου, γεγονός που στερεί τη μονάδα από εξειδικευμένες υπηρεσίες. Συναφώς επισήμανε ότι, παρά το γεγονός ότι τα αρχεία του τμήματος τίθενται από το ΤΕΠ στη διάθεση τόσο της ΜΟΚΑΣ όσο και της αστυνομίας, εναπόκειται τελικά μόνο σ' αυτές να εξακριβώσουν τη χρησιμότητα ή και τη χρήση των στοιχείων που τίθενται ενώπιόν τους. Το ΤΕΠ όμως θα μπορούσε να παράσχει σημαντική βοήθεια, αφού τόσο η ΜΟΚΑΣ όσο και η αστυνομία θα πρέπει να επικουρούνται στην προσπάθεια δίωξης οικονομικού εγκλήματος από συγκεκριμένες ειδικότητες, όπως είναι π.χ. οι προσοντούχοι εγκεκριμένοι λογιστές και ελεγκτές, οικονομολόγοι κ.ά.

Διαπιστώσεις - Εισηγήσεις

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή για την Εγκληματικότητα, υπό το φως όλων των στοιχείων, αλλά και των θέσεων και απόψεων που κατατέθηκαν ενώπιόν της, τόσο κατά την πρώτη όσο και κατά τη δεύτερη φάση της συζήτησης του θέματος “Πορνεία -Σωματεμπόριο”, το οποίο η ίδια έχει συμπεριλάβει στην ενότητα του “Σοβαρού

¹⁶ Εκκρεμεί σχετικό νομοσχέδιο ενώπιον της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού.

Εγκλήματος”, έχει προβεί στις ακόλουθες διαπιστώσεις, οι οποίες βασίζονται επίσης στη σύμπτωση θέσεων και απόψεων μεταξύ των αρμοδίων, όπως εξάγονται μέσα από την όλη συζήτηση:

1. Η παράνομη διακίνηση προσώπων μέσω των συνόρων στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης είναι στενά συνδεδεμένη με τη σεξουαλική εκμετάλλευση κάτω από συνθήκες σύγχρονης δουλείας. Στην Κύπρο τα κρούσματα εκμετάλλευσης για σκοπούς πορνείας γυναικών που διακινήθηκαν μέσω των συνόρων για να εργασθούν στην Κύπρο αφορούν αλλοδαπές που εισήλθαν νόμιμα στη Δημοκρατία και σε καμία περίπτωση δε γίνεται παραδεκτό από τους αρμοδίους ότι στην Κύπρο υφίσταται “νόμιμη” εμπορία γυναικών.
2. Οι διάφορες αναφορές που γίνονται σε σχέση με παρατηρηθέντα φαινόμενα προαγωγής στην πορνεία αλλοδαπών καλλιτέχνιδων που εισήλθαν νόμιμα στη Δημοκρατία σε ανάλογες εκθέσεις ξένων χωρών ή σε δημοσιεύματα του ξένου τύπου είναι υπερβολικές, σκόπιμες ή/και παραπλανητικές. Εν πάση περιπτώσει, δεν υφίστανται φαινόμενα εκμετάλλευσης αλλοδαπών γυναικών (καλλιτέχνιδων ή άλλων) στο βαθμό που σε τέτοιες αναφορές αποδίδεται για την Κύπρο. Συνεπώς, οι συγκεκριμένες αναφορές στην έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ και η αντίστοιχη διαβάθμιση της χώρας ως χώρας “υπό επιτήρηση” θεωρούνται άδικες, ιδιαίτερα αν ληφθεί υπόψη ότι τέτοια προβλήματα έχουν παρουσιασθεί σε όλα τα σύγχρονα κράτη, ιδιαίτερα μετά την κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ και της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
3. Υπήρξε μέχρι πρότινος έλλειψη συγκεκριμένης σφαιρικής πολιτικής για πάταξη των διάφορων μορφών εκμετάλλευσης γυναικών, κυρίως αλλοδαπών, αν και

εφόσον τέτοια προβλήματα παρουσιάζονταν, ενδεχομένως λόγω άγνοιας ή αδυναμίας στάθμισης των επερχόμενων κινδύνων.

4. Συνεπακόλουθα, η όλη πολιτική που είχε σχέση με τις αλλοδαπές καλλιτέχνιδες ή/και άλλες αλλοδαπές εργαζόμενες σε κέντρα αναψυχής μόνο έμμεσα μπορούσε να καθορισθεί, κι αυτό γινόταν μέσω των εκάστοτε εκδιδόμενων περιοριστικών ή άλλων διαταγμάτων του λειτουργού μετανάστευσης όσον αφορά τους όρους και τις προϋποθέσεις εισόδου αλλοδαπών στην Κύπρο. Συναφώς, ο περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμος παρουσιάζει σοβαρά κενά και αδυναμίες, αφού ελάχιστα έχει τροποποιηθεί από της εισαγωγής του επί αποικιοκρατίας.
5. Παρά τις αδυναμίες του πιο πάνω νόμου, η Κύπρος έχει υπογράψει και κυρώσει με νόμο όλες τις διεθνείς και άλλες ευρωπαϊκές συμβάσεις που αφορούν θέματα πορνείας ή/και σωματεμπορίας και άλλες συναφείς παράνομες δραστηριότητες. Περαιτέρω, το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο σε σχέση με τα θέματα αυτά διέπεται πρώτιστα από τον ποινικό κώδικα, αλλά και από άλλους ειδικούς νόμους οι οποίοι ρυθμίζουν παρεμφερή ζητήματα, όπως π.χ. τους όρους και τις προϋποθέσεις της λειτουργίας των κέντρων αναψυχής κ.ά.
6. Σε σχέση με το ειδικό θέμα της εμπορίας προσώπων, που ως φαινόμενο αντιδιαστέλλεται από την πορνεία, από το 2000 έχει θεσπισθεί ειδική νομοθεσία για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης ανηλίκων, η οποία καθορίζει ότι τα αδικήματα που διαπράττονται κατά παράβασή της θεωρούνται γενεσιουργά αδικήματα για σκοπούς του νόμου που διέπει τη λειτουργία της ΜΟΚΑΣ.¹⁷ Συναφώς, συστάθηκε και λειτουργεί η Ομάδα Εμπειρογνομόνων για το Συντονισμό των

¹⁷ Ο περί Συγκάλυψης, Έρευνας και Δήμευσης Εσόδων από Ορισμένες Εγκληματικές Πράξεις Νόμος.

Ενεργειών για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Προσώπων και της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Ανηλίκων, η οποία προχώρησε σε εκπόνηση ειδικού σχεδίου δράσης, το οποίο τελεί υπό την αίρεση έγκρισής του από το Υπουργικό Συμβούλιο.

7. Η πορνεία αυτή καθαυτήν, δηλαδή η εκούσια εκπόρνευση ως παράνομη και/ή απαγορευμένη δραστηριότητα, δεν προβλέπεται στον ποινικό κώδικα. Αξιόποινες θεωρούνται άλλες συναφείς πράξεις, οι οποίες προβλέπονται ως ποινικά αδικήματα κατά των ηθών, όπως είναι, για παράδειγμα, η μαστροπεία, (δηλαδή η προαγωγή στην πορνεία), το αποζήν από κέρδη πορνείας και η επίμονος άγρα πελατών για ανήθικους σκοπούς κ.ά.
8. Πέραν των πιο πάνω αναφερόμενων ως αδικημάτων προβλεπόμενων στον ισχύοντα ποινικό κώδικα, διαφαίνεται, σύμφωνα με τις δηλώσεις των αρμοδίων ενώπιον της επιτροπής, ότι έχουν παρουσιασθεί και στην Κύπρο κρούσματα ορισμένων νέων μορφών πορνείας, όπως είναι η προσφορά τέτοιων υπηρεσιών μέσω του διαδικτύου, η διάδοση πορνογραφικού παιδικού και άλλου υλικού και πάλι μέσω του διαδικτύου κ.ά.
9. Σε σχέση με την παραδοσιακή άσκηση πορνείας και των συναφών με αυτή δραστηριοτήτων ως αξιόποινων πράξεων, υφίστανται δυσκολίες όσον αφορά τη στοιχειοθέτηση και, ακολούθως, την απόδειξή τους ενώπιον δικαστηρίων για μια σειρά λόγων που έχουν εκτεθεί, αλλά κυρίως λόγω της ανάγκης ύπαρξης ενισχυτικής μαρτυρίας, γεγονός που παραδοσιακά είναι γνωστό ότι δημιουργεί δυσκολίες στην απόδειξη.
10. Παρουσιάζονται επιπρόσθετες δυσκολίες στη διασύνδεση τέτοιων πράξεων και/ή δραστηριοτήτων με την οικονομική πτυχή του θέματος που αφορά τον έλεγχο στα οικονομικά των εμπλεκόμενων σε τέτοιες δραστηριότητες.

11. Υπήρξαν περιπτώσεις που διαπιστώθηκε ότι οι συνθήκες διαμονής αλλοδαπών γυναικών που εισήλθαν νόμιμα στη Δημοκρατία, για να εργαστούν, σύμφωνα με τα στοιχεία που κατατέθηκαν στην επιτροπή, δεν ήταν οι κατάλληλες, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις υπήρξαν φαινόμενα εκμετάλλευσης των γυναικών αυτών, π.χ. με την παρακράτηση του μισθού τους, τον περιορισμό της ελεύθερης διακίνησής τους κ.ά., χωρίς όμως αυτό να καταδεικνύει πέραν πάσης αμφιβολίας ότι υπήρξε προαγωγή στην πορνεία.

Υπό το φως όλων των πιο πάνω καταρχήν διαπιστώσεων της, οι οποίες βασίζονται στις αντίστοιχες θέσεις και επισημάνσεις των αρμοδίων που κατέθεσαν ενώπιόν της, η επιτροπή περαιτέρω σημειώνει τα ακόλουθα:

Η κυβέρνηση, έχοντας πλήρη επίγνωση των διεθνών και ευρωπαϊκών υποχρεώσεών της, βάσει συμβάσεων και άλλων συστάσεων, αμέσως μόλις διαπίστωσε κρούσματα εκμετάλλευσης προσώπων και πιο ειδικά αλλοδαπών γυναικών που εισήλθαν στη Δημοκρατία για σκοπούς νόμιμης εργοδότησής τους και οι οποίες έντεχνα και συγκεκαλυμμένα διοχετεύθηκαν στην πορνεία, γρήγορα και αποτελεσματικά ανέπτυξε ισχυρούς μηχανισμούς με στόχο την πάταξη, στο μέτρο του δυνατού, των φαινομένων αυτών και την απόσχιση κάθε υπαινιγμού ή ρητής κατηγορίας εναντίον της Κύπρου από κύκλους του εξωτερικού.

Η επιτροπή κρίνει ότι οι μηχανισμοί που αναπτύχθηκαν είναι αποτελεσματικοί, γιατί είναι πολυεπίπεδοι, αφού σ' αυτούς έχουν εμπλακεί τόσο κυβερνητικοί όσο και μη κυβερνητικοί οργανισμοί σε μια συντονισμένη προσπάθεια στήριξης και προστασίας μαρτύρων και θυμάτων.

Περαιτέρω, διαπιστώνεται από την επιτροπή ότι η κυβέρνηση με συγκεκριμένες ενέργειές της, οι οποίες συνίστανται είτε σε λήψη αποφάσεων για συγκεκριμένα ενδιάμεσα μέτρα είτε σε σύσταση ειδικών ομάδων για μελέτη και υποβολή

ολοκληρωμένων προτάσεων ή/και σχεδίων δράσης, έχει θέσει τα θεμέλια πάταξης τόσο της παραδοσιακής μορφής πορνείας και των συναφών αδικημάτων όσο και των νέων μορφών που έχουν παρουσιασθεί στο διεθνή χώρο. Τέτοιες μορφές αφορούν την εμπορία προσώπων και τη σεξουαλική εκμετάλλευσή τους και η διαπίστωση είναι ότι έχουν τεθεί οι βάσεις για απόκρουση έξωθεν κινδύνων, αλλά και κατηγοριών εναντίον της Κύπρου ότι αυτή αποτελεί βάση ή διαμετακομιστικό σταθμό εμπορίας προσώπων.

Η επιτροπή σημειώνει με ικανοποίηση ότι αναφορικά με το ειδικό θέμα της εμπορίας προσώπων, το οποίο αντιδιαστέλλεται από την παραδοσιακή μορφή πορνείας, την εκμετάλλευση των θυμάτων στην εργασία τους υπό συνθήκες υποτέλειας και τη σεξουαλική εκμετάλλευση έχει ολοκληρωθεί εντός του 2005 και υποβλήθηκε στο Υπουργικό Συμβούλιο εντός του Μαΐου του 2005 από τη Συντονιστική Ομάδα Εμπειρογνομόνων για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Προσώπων και Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Ανηλίκων το ειδικό σχέδιο δράσης. Το σχέδιο αυτό, σύμφωνα με τα στοιχεία που κατατέθηκαν, καταγράφει την επικρατούσα κατάσταση και προβαίνει σε συγκεκριμένες εισηγήσεις. Συναφώς, η επιτροπή κρίνει ότι αυτό θα αποτελέσει τη βάση για απόκρουση κάθε έξωθεν ισχυρισμού ή σκοπιμότητας για ανεξέλεγκτη ανάπτυξη όλων των υπό αναφορά φαινομένων στην Κύπρο.

Περαιτέρω, ο Υπουργός Εσωτερικών κ. Ανδρέας Χρίστου κατέθεσε συνολικά δεκατρείς συγκεκριμένες και ήδη αναληφθείσες ενέργειες, που συνίστανται, μεταξύ άλλων, σε αναθεώρηση όλων των νομοθεσιών που σχετίζονται με τα θέματα της πορνείας, κατά τρόπο που όλα τα συναφή ζητήματα να ρυθμίζονται πλέον σφαιρικά σε σχέση με όλες τις πτυχές του θέματος, αλλά και με βάση συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα υλοποίησης.

Επιπρόσθετα, έχει αναληφθεί από το Υπουργείο Εσωτερικών εκστρατεία ενημέρωσης αλλοδαπών καλλιτέχνιδων και αλλοδαπών εργαζομένων σε σχέση με τα δικαιώματά τους, από τη στιγμή που θα εισέλθουν στην Κύπρο, καθώς και βελτίωσης των συνθηκών διαμονής και εργοδότησής τους, κατά τρόπο που να διασφαλίζονται η απεξάρτηση από τον εργοδότη, όπως και η δυνατότητα καταφυγής σε αντίστοιχες υπηρεσίες για έκφραση παραπόνων.

Σημειώνεται επίσης η απόφαση του Υπουργείου Εσωτερικών να μην παραχωρούνται νέες άδειες εργοδότησης αλλοδαπών σε μουσικοχορευτικά κέντρα αναψυχής και μπιραρίες, αλλά και για περιορισμό των ήδη χορηγηθεισών αδειών.

Η επιτροπή κρίνει ότι τα πιο πάνω εξαγγελθέντα μέτρα είναι προς τη σωστή κατεύθυνση και αναμένει ότι ο Υπουργός Εσωτερικών θα συνεχίσει σταθερά να παρακολουθεί την εφαρμογή τους.

Καταλήγοντας, η επιτροπή επισημαίνει την ανάγκη ανάπτυξης μηχανισμών διασταύρωσης πληροφοριών μεταξύ αρμόδιων υπηρεσιών (π.χ. ΤΕΠ και Υπηρεσία Φόρου Προστιθέμενης Αξίας) και αστυνομίας και ΜΟΚΑΣ, με στόχο τον αποτελεσματικό έλεγχο των οικονομικών όλων όσοι άμεσα ή έμμεσα εμπλέκονται σε συναφείς δραστηριότητες, ως μέτρου πάταξης της προαγωγής στην πορνεία, αφού διαπιστώνει ότι στον τομέα αυτό υπάρχουν σοβαρές αδυναμίες. Ταυτόχρονα, η επιτροπή καλεί την κυβέρνηση να μελετήσει τρόπους ουσιαστικής συμμετοχής του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων στη ΜΟΚΑΣ, αλλά και ενίσχυσης της αντίστοιχης νομοθεσίας για τη ΜΟΚΑΣ, όπου διαφαίνονται αδυναμίες στην εξακρίβωση των πραγματικών εσόδων των εμπλεκόμενων σε επαγγελματικές δραστηριότητες υπηρεσιών αναψυχής.

Η επιτροπή καλεί επίσης την κυβέρνηση να προχωρήσει σε μελέτη του ενδεχομένου θέσπισης “ιδιώνυμων” ποινικών αδικημάτων (*sui generis*) για ιδιαίτερες και

ιδιότυπες μορφές εκμετάλλευσης προσώπων και πορνείας, οι οποίες έχουν πρόσφατα κάνει την εμφάνισή τους διεθνώς λόγω της τεχνολογικής εξέλιξης, αλλά και της ελευθερίας διακίνησης προσώπων και αγαθών ιδιαίτερα μετά την πρόσφατη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τέλος, και συναφώς με τα πιο πάνω, καλείται η κυβέρνηση να ενισχύσει και εκσυγχρονίσει τους μηχανισμούς βελτίωσης ανταλλαγής πληροφοριών και άλλων πρακτικών, όπως είναι, για παράδειγμα, τα σχέδια κοινής δράσης, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο, ώστε τα κυκλώματα πορνείας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης να καταστεί δυνατό να παγιδευθούν και να κτυπηθούν στη ρίζα τους με μια σειρά μέτρων, για την εφαρμογή των οποίων χρειάζεται συνεργασία με άλλες χώρες. Τέτοιες πρακτικές πρέπει να στοχεύουν στην καταπολέμηση της κυκλοφορίας πλαστών ταξιδιωτικών εγγράφων, στον εφοδιασμό με κατάλληλο εξοπλισμό για την αναγνώρισή τους, στην κάλυψη των ακολουθούμενων οδών διακίνησης κ.ά.

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή για την Εγκληματικότητα, υποβάλλοντας την παρούσα έκθεση στην ολομέλεια του σώματος, δηλώνει ότι θα συνεχίσει να παρακολουθεί το ευρύτερο θέμα, όπως και τις ειδικότερες του πτυχές, ιδιαίτερα ως προς την ανάγκη άσκησης κοινοβουλευτικού ελέγχου σε σχέση με την αυστηρή τήρηση όλων των τεθέντων από την κυβέρνηση χρονοδιαγραμμάτων που αφορούν τόσο τις αναληφθείσες ενέργειες όσο και την ταχεία υλοποίηση των σχετικών αποφάσεων.

Περαιτέρω, δηλώνει ότι θα ζητήσει την κατάθεση ενώπιόν της του ειδικού σχεδίου δράσης, για το οποίο έγινε εκτενής αναφορά στο στάδιο της συζήτησης και για το οποίο υπάρχει δήλωση ενώπιόν της από τους αρμοδίους ότι έχει ολοκληρωθεί και επρόκειτο να τεθεί ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου για έγκριση εντός του

Μαΐου του 2005, με σκοπό να το μελετήσει και να εκφέρει τις θέσεις της επί της ουσίας του σε εύθετο χρόνο.

21η Ιουνίου 2005